

Razvitak i djelatnost »Brodospasa«

Ing. Slavko Sirišević, Split

Kada se je prije 11 godina osnivalo poduzeće »Brodospas« nije se išlo za tim da mu glavni posao bude odsukavanje i inače spašavanje nastradalih brodova. Pored toga (onda sporednog posla) u vidu se je poglavito imalo čišćenje potopljenim brodovima zakrčenih luka i brodogradilišta da bi se time ujedno po mogućnosti dobili brodovi za obnovu naše ratom teško proriječene trgovačke mornarice. Tom je zadatku poduzeće potpuno odgovorilo i godinama je dizalo iz mora u ratu potonule lađe od kojih je dobar dio obnovljen i danas plovi. Drugi se dio međutim nije mogao obnoviti i zato je odlučeno da se te olupine upotrebi za sirovinu našim željezarama, te je tako došlo do osnivanja rezališta. To je nesumljivo pomorska djelatnost jer je vezana uz vađenje brodova iz mora, ali svojim rezanjem na kopnu ulazi već i u oblast crne metalurgije, upravo spaja te dvije grane djelatnosti na jednom mjestu. Tokom godina najveći dio je tih nastradalih plovila izvađeno bilo za ponovu plovidbu ili za naše željezare. Broj preostalih se objekata smanjivao i ostajao na težim pozicijama i dubljim mjestima pa je već uhodanoj djelatnosti kasacije trebalo naći odgovarajuću alimentaciju u dotrajanim ili isluženim (rashodovanim) umjesto u potopljenim brodovima.

S druge strane djelatnost »Brodospasa« se je protezala i na dalja područja te se je već davno počelo pomišljati na obradu inozemstva. U tu je svrhu (kao matični brod za vađenje i rezanje) nabavljena jedna desantna lađa. No s obzirom na pogoršane izgleda za taj posao ona je nuđena domaćim plovidbama koje je nijesu htjele primiti. To je današnji transportni motorni brod »Čelik« oko kojega se mnogo prašine uzvitalo. Samo silom prilika, dakle, »Brodospas« se je počeo baviti prijevoznom (transportnom)

djelatnošću po moru. Prezreni desantni brod koji nitko nije želio imati, svojim specialnim utovarnim mogućnostima na prostranoj palubi i u skladištu, postao je poticaj toj novoj i odmah u početku uspješnoj djelatnosti »Brodospasa«. Druga se je prilika tome pružila vađenjem švedskog parobroda »Sirius« u čijem dizanju nijedno naše plovidbeno poduzeće nije htjelo sudjelovati kad ih je »Brodospas« na to zvao. Opet je »Brodospas« bio primoran da se do kraja lati toga posla te je poslije njegove obnove i ovaj brod preuzeo prijevoz robe. Tako je dakle nastala i dalje se širila njegova plovidbena djelatnost.

Naziv poduzeća zavodi. Čuje s o podvizima »Brodospasa« na spašavanju nastradalih lađa. To je zanimljivo pa i uzbudljivo. Svatko to rado čita i prati. Ostale njegove djelatnosti mnogo manje ili nikako ne zanimaju široku javnost, tako te se dobija dojam da naziv poduzeća ovaploćuje njegovu ulogu. Međutim od samog početka njegovog neposrednog pružanja pomoći brodovima (premda u svojoj suštini važna i značajna uloga njegova) nije spašavanje predstavljalo glavnu aktivnost »Brodospasa« već je — kao što vidjesmo — u to doba pretežno vađenje potopljenih brodova. Više bi mu valjda pristajao tada naziv »Brodovad«, premda je on ujedno bio i ostao poduzeće za pružanje pomoći nastradalim lađama.

Vidjesmo kako se stvar dalje razvijala, ali ne znamo još i s kojim privrednim učinkom. To ćemo pokušati najprije ovim tabelarnim prikazom.

S obzirom na nepouzdanost u točnost podataka iz ranijih godina zbog lošije evidencije i utjecaja instrumenata u pojedinim godinama (radi njihovog stalnog mijenjanja) — da dobijemo ovaj tabelarni pregled morali smo uzeti u ocjenu količinske i druge pokazatelje te i

Razvoj djelatnosti »Brodospasa« u milijunima dinara realizacije i razmjernim postotcima

Godina	1947.	1948.	1949.	1950.	1951.	1952.	1953.	1954.	1955.	1956.	1957.	1958. plan
Indeks	100	131	165	192	147	861	784	928	1323	1732	1633	2667
Ukup. real.	51 100	67 100	84 100	98 100	75 100	439 100	400 100	473 100	675 100	866 100	833 100	1360 100
Kasacija	16 32	21 31	30 36	32 33	49 65	261 60	288 72	297 63	309 49	272 31	259 31	880 65
Spasavanje	26 52	— —	— —	30 31	5 7	1 —	20 5	16 3	38 6	32 4	14 2	20 1
Vađenje	— —	32 49	30 —	20 20	— —	110 23	18 18	5 140	23 30	4 72	8 153	18 —
Tegljenje	4 8	4 5	16 7	10 10	11 15	16 4	17 4	11 2	88 12	108 12	50 6	64 5
Dizanje	— —	10 15	8 5	6 6	6 8	11 3	9 2	10 2	22 3	13 2	30 4	39 3
Radionice	— —	— —	— —	— —	1 1	9 2	22 3	17 5	16 2	18 3	27 3	30 2
Transport	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	145 20	332 38	300 36	327 24
Ostalo	4 8	— —	— —	— —	3 4	31 8	26 7	12 2	27 4	11 2	— —	3 —

Prvi stupac svake godine označuje iznose u milijunima dinara, drugi je to isto izraženo u postotcima.